

ZRAČNO PRAVO

POMORSKO I OPĆEPROMETNO PRAVO

PREDAVANJE 2

pomorsko@pravo.hr

IZVORI ZRAČNOG PRAVA

PREDAVANJE 1-2

Zračni promet

3

- ▶ Početak: XX stoljeće
- ▶ Razvoj pravila zračnog prava: pomorsko pravo (sličnosti!)
- ▶ Vodeći vid prijevoza putnika na srednjim i dalekim destinacijama
  - ▶ 2017 g: 4,1 milijarda putnika (porast 7,2% od 2016.g.)
  - ▶ Udio zrakoplovne industrije u EU (27) BDP: 2,5%
- ▶ Najsigurniji vid prijevoza
  - ▶ 2017: 2,4 nesreća/milijun letova (linijski)
  - ▶ IZRAZITO MEĐUNARODNI KARAKTER

Go to full story

Update on ICAO and WHO
Coronavirus
Recommendations

Update on ICAO's efforts in
the international Coronavirus
response

ICAO Secretary General
contributes to WEF2020
discussions on 21st century
mobility, unmanned aircraft
applications, and cleaner

Explore more stories in the ICAO Newsroom ▶

Global Aviation Safety Snapshot

EXPLORE MORE ICAO AVIATION DATA

Accidents

2020 vs 2019
Global Year-to-Date

12 (+2)

Scheduled commercial
flights on airplanes above
5.7t only

Last updated: 2020-02-21

Accident Rate

2020 vs 2019
Global Year-to-Date

2.78 (+0.01%)

Scheduled commercial
flights on airplanes above
5.7t only

Last updated: 2020-02-21

Fatal Accidents

2020 vs 2019
Global Year-to-Date

2 (+2)

Scheduled commercial
flights on airplanes above
5.7t only

Last updated: 2020-02-21

Fatalities

2020 vs 2019
Global Year-to-Date

179 (+179)

Scheduled commercial
flights on airplanes above
5.7t only

Last updated: 2020-02-21

2019 vs 2018

Full Year

100 (+2)

Preliminary

2019 vs 2018

Full Year

2.51 (-0.03%)

Preliminary

2019 vs 2018

Full Year

8 (-3)

Preliminary

2019 vs 2018

Full Year

247 (-267)

Preliminary

Connect with us:

Zračno pravo

- ▶ Skup pravnih pravila kojima se na cjelovit način uređuju sva pitanja od značaja za nesmetano odvijanje zračnog prometa i industriju zračnog prijevoza u cjelini:
  - ▶ Pravni status zračnog prostora
  - ▶ Zračna plovidba i promet
  - ▶ Pravni status zrakoplova
  - ▶ Pravno uređenje tržišta usluga zračnog prijevoza
    - ▶ uvjeti za ulazak na tržište zračnog prijevoznika (licenciranje djelatnosti)
    - ▶ Uvjeti za posadu zrakoplova (licenciranje posade – piloti)
    - ▶ (...)

Međunarodne konvencije i zračno pravo

- ▶ Velik broj međunarodnih izvora ZP
- ▶ Ključna pitanja za međunarodni ZP uređena konvencijama
- ▶ Unifikacija pravnog uređenja na velikom području – olakšan razvoj ZP

Organizacija propisa

1. Međunarodni sporazumi (globalna unifikacija)
  - ▶ bilateralni ugovori i multilateralne konvencije, protokoli itd.
2. Pravna stečevina EU (*acquis communautaire*)
  - ▶ Harmonizacija prava na području EU u područjima preuzete nadležnosti
    - ▶ Direktna primjena: Uredbe
3. Domaći zakoni
  - ▶ Izvorno: u područjima nadležnosti Država članica EU (npr. ugovor o prijevozu robe)
  - ▶ Transpozicija **ciljeva** kroz nacionalne propise: Direktive
4. Opći uvjeti poslovanja prijevoznika (npr. Croatia Airlines, Germanwings, Air France...)

Uređenje zračnog prometa

- Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu 1944 (**Čikaška konvencija**)

Privatno-pravna pitanja

- Konvencija o izjednačavanju nekih pravila za međunarodni zračni prijevoz 1929. (**Varšavska konvencija**)
  - Brojni protokoli !
- Konvencija o izjednačavanju nekih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu 1999. (**Montrealska konvencija**)
- Konvencija o naknadi štete koju prouzroči strani zrakoplov trećim osobama na zemlji 1952 (**Rimska konvencija 1952**)
- Konvencija o osiguranju tražbina na zrakoplovu 1933. (**Rimska konvencija 1933**)
- Konvencija o priznanju prava na zrakoplovu 1948 (**Ženevska konvencija**)

Sigurnost zračnog prometa

8

- Konvencija o kaznenim djelima i nekim drugim radnjama izvršenim u zrakoplovu 1963 (**Tokijska konvencija**)
- Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova 1970 (**Haška konvencija 1970**)
- Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva 1971 (**Montrealska konvencija 1971**)

Organizacija zračnog prometa

KONVENCIJA O
MEĐUNARODNOM
CIVILNOM
ZRAKOPLOVSTVU
(ČIKAŠKA
KONVENCIJA) 1944.

Državni suverenitet

10

- ▶ Suverenitet: potpuna vlast vladara, države ili naroda na vlastitom teritoriju (unutarnji suverenitet), te nezavisnost te vlasti u odnosu na izvanjsku, tuđu vlast (vanjski suverenitet)

▶ Status zračnog prostora iznad državnog teritorija

- ▶ **Teorija o slobodi zraka** (*Luftfreiheitstheorie*, otvoreno more): SAD
  - ▶ Po uzoru na UN Konvenciju o otvorenom moru 1958.
- ▶ **Teorija državnog suvereniteta nad zračnim prostorom** (*Lufthoheitstheorie*), većina ostalih država
  - ▶ Opasnost zračnih napada; I i II svj. rat, kontrola zračnog prostora
  - ▶ Visina zračnog stupa? Neograničeno? Svemir?
- ▶ 1919.: Pariška konvencija
  - ▶ 1. kodifikacija zračnog prometa
  - ▶ Načelo suverenosti države u zračnom prostoru iznad teritorija
  - ▶ Preteča Čikaške konvencije 1944.
  - ▶ Mnoga pitanja ostaju neriješena
  - ▶ Potrebne dozvole za odvijanje zračnog prometa između država: dvostrani (bilateralni) ugovori

Povijesna pozadina donošenja: kraj II svjetskog rata – budućnost civilnog zrakoplovstva

Inicijativa:

USA

Cilj: sloboda zračne plovidbe

Sredstvo: potpuna deregulacija tržišta, slobodna konkurencija (kapaciteti zrakoplova, tarife, broj frekvencija, 5. sloboda)
"Open skies"

Ostale zemlje:
saveznici i neutralne
(51)

Cilj: suverenitet
Sredstvo: strogo regulirano tržište (GB)
Razlog: strah od snage USA avijacije, dominacije globalnim tržištem

1. Privremeni sporazum o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (1944-1947)
2. Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (četiri dijela + 18 Aneksa)
3. Sporazum o provožu u međunarodnom zračnom prometu (2 tehničke slobode)
4. Sporazum o međunarodnom zračnom prijevozu (3 komercijalne slobode)

Struktura Čikaške konvencije

12

Čikaška konvencija

Temeljni akt međunarodnog civilnog zrakoplovstva

Pravna osnova ostalih međunarodnih ugovora

190 država članica

Originalni tekst + 8 revizija, trenutno na snazi 9. revidirana verzija

I dio
Air Navigation
čl. 1-42

II dio
ICAO
čl. 43-66

III dio
International
Air Transport
čl. 67-79

IV dio
Final
Provisions
čl. 80-96

Annex 1   Annex 2   Annex 3   Annex 4   Annex 5   Annex 6   Annex 7   Annex 8   Annex 9   Annex 10   Annex 11   Annex 12   Annex 13   Annex 14   Annex 15   Annex 16   Annex 17   Annex 18

Svrha konferencije u Chicagu: "...to establish a fundamental law that would give full recognition of the sovereignty and juridical equality of all nations so that airways would serve humanity"

F. D. Roosevelt

- ▶ Osnovni principi i pravila o organizaciji civilnog zrakoplovstva,
  - ▶ razvoj civilnog zrakoplovstva na siguran i uredan način
  - ▶ Uspostava usluga međunarodnog zračnog prijevoza na bazi jednakih mogućnosti, na ekonomičan i održiv način
- ▶ Ozbiljna neslaganja oko stupnja liberalizacije
- ▶ Prešutni sporazum: u tekstu Čikaške konvencije **neće se regulirati komercijalna pitanja** – ratifikacije!
- ▶ **Komercijalna pitanja (zračne slobode)**: druge dvije konvencije:
  - ▶ International Air Services Transit Agreement – IASTA (Transit Agreement)
  - ▶ International Air Transport Agreement (Transport Agreement)

International Air Services Transit Agreement - IASTA

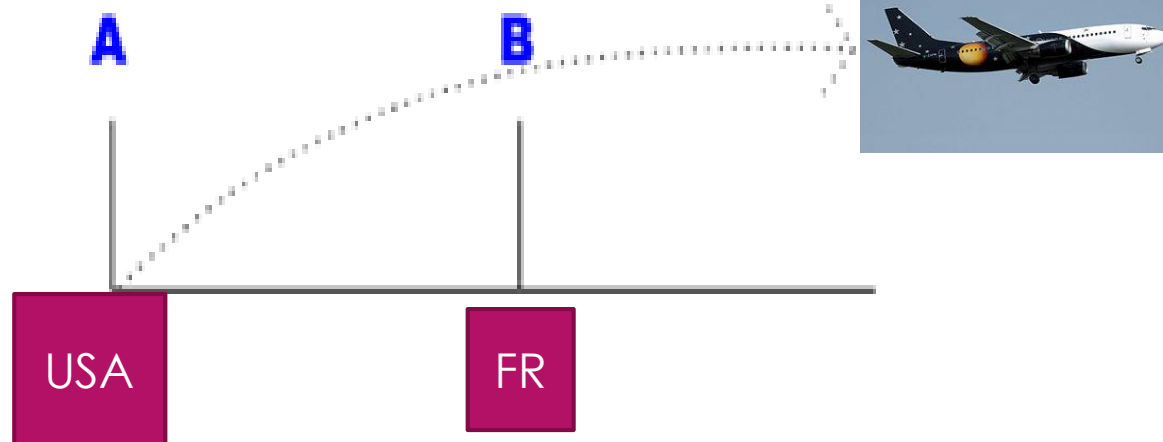
14

- ▶ Sporazum o provožu u međunarodnom linijskom zračnom prometu
- ▶ *“Two-freedoms Agreement”*
- ▶ 129 država članica
- ▶ Pitanja ranije uređena bilateralnim ugovorima ili konvencijama regionalnog karaktera
- ▶ Multilateralni ugovor, sve države stranke međusobno obvezane pružiti:

▶ **2** TEHNIČKE ZRAČNE SLOBODE

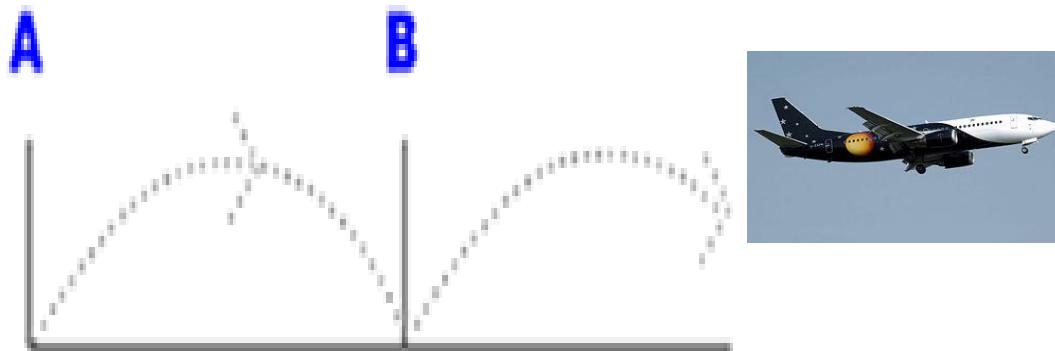
Prva zračna (tehnička) sloboda

Pravo prelijetanja teritorija (zračnog prostora) druge države bez prava slijetanja na njezin teritorij

Druga zračna (tehnička) sloboda

Pravo prelijetanja teritorija druge države s pravom slijetanja u nekomercijalne svrhe (opskrba gorivom, tehnički pregled i sl.)

- ▶ Suverenitet – nema **redovitog** civilnog zračnog prometa nad teritorijem bez prethodnog pristanka :
ČK, IASTA ili bilateralni ugovor
  - ▶ Neredoviti promet (charter, panoramski): 2. sloboda: bez dozvole
  - ▶ Redoviti promet (linijski): 2. sloboda uz prethodnu dozvolu
- ▶ Zračne slobode = privilegiji dodijeljeni od strane države, za redoviti međunarodni zračni prijevoz
- ▶ Tehničke zračne slobode – široko dostupne državama (i zračnim kompanijama)

International Air Transport Agreement

18

- ▶ Sporazum o međunarodnom zračnom prijevozu
- ▶ “*Five freedoms Agreement*”
- ▶ 11 država stranaka!
- ▶ Uređuje komercijalne slobode – neuralgična točka
- ▶ Obavljanje naplatnog prijevoza zrakom u, iz, preko druge/ih država
- ▶ Uređeno bilateralnim ugovorima
  - ▶ Svaka država individualno pregovara s drugom sve elemente važne za odvijanje komercijalnog redovitog zračnog prometa
  - ▶ Regulacija tržišta
  - ▶ Ne mora biti dostupno svim zračnim kompanijama
  - ▶ Ograničene linije, kapaciteti, tarife, kompanije, uvjeti

Bilateralni ugovori

▶ **Bermuda Agreement, 1946. : USA – UK**

- ▶ Uređena sva pitanja komercijalnih sloboda
- ▶ Spriječeno nekontrolirano tržišno natjecanje i nesigurnost, povećanje državnih potpora
- ▶ Kompromis suprotstavljenih pozicija u Čikagu
- ▶ **Model** za stotine kasnijih bilateralnih ugovora drugih država
- ▶ Linijski zračni prijevoz između i unutar država: dozvola
- ▶ Kriterij: državna pripadnost zrakoplova
  - ▶ Podržavljenje zračnih prijevoznika
    - ▶ Državna sigurnost, gospodarski razlozi i prestiž
  - ▶ Državna kontrola: zračni prostor, prijevoznik i luke
- ▶ Različiti po sadržaju, ovisno o:
  - ▶ Gospodarskim interesima: tržišno natjecanje
  - ▶ Razvijenosti i kapacitetu tržišta
  - ▶ Zrakoplovnoj industriji (...)
Broj bilateralnih ugovora država članica u EU 2002. g.: oko **2000** !

Single European Sky i vanjske ovlasti EK

- ▶ Vanjska politika EU u području zračnog prava =
  - ▶ Horizontalni sporazumi EK-treća zemlja
    - ▶ Zamjenjuju dosadašnje bilateralne sporazume DČ-treća zemlja
    - ▶ U području preuzetih ovlasti EK
    - ▶ Poticaj: presuda “*Open Skies*” ECJ od 5.11.2002.
      - ▶ Bilateralni ugovori: davanje zračnih sloboda samo određenim **nacionalnim** kompanijama = povreda prava EU
      - ▶ Svaka DČ mora **svim kompanijama iz EU** dati pravo obavljanja prometa prema 3. državama izvan EU
      - ▶ Potreba revizije svih bilateralnih ugovora!
- ▶ EU Single Aviation Market
Community Air Carrier

Tradicija ČK
National Carrier

European Common Aviation Area - ECAA

21

- ▶ Višestrani međunarodni sporazum između EU i DČ, te 11 država ECAA regije , 2006, Salzburg (ECAA Agreement)
  - ▶ Albanija, BiH, Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Island, Crna Gora, Norveška, Rumunjska, Srbija i Kosovo
- ▶ Stvaranje zajedničkog zračnog prostora (ECAA):
  - ▶ Implementacija čitave pravne stečevine EU u području zračnog prava (*acquis communautaire*)
    - ▶ dvije faze implementacije stečevine – AUDIT!
    - ▶ Svaka faza za sobom povlači određene privilegije-zračne slobode, uključujući kabotažu
  - ▶ Integracija u Jedinstveno tržište, sloboda nastana, usluga PRIJE ulaska države u EU!
  - ▶ **ALI: RH jedina zadovoljila uvjete 1. faze, no Sporazum nije ratificiran od strane DČ – nije stupio na snagu, ne mogu se potraživati prava za RH !**

UGOVOR O PRIJEVOZU

Ugovor o prijevozu

- ▶ Ugovorom o prijevozu putnika u zračnom prometu prijevoznik se obvezuje prevesti putnika od mjesta polaska do mjesta odredišta u vrijeme predviđeno redom letenja ili u ugovoreno vrijeme, a putnik se obvezuje platiti prevozninu.
- ▶ Konsenzualan, neformalan i dvostranoobvezan
  - ▶ Nastaje suglasnošću volja dvaju ugovornih strana
    - ▶ Usmeno, pismeno, e-mailom, fax-om...
  - ▶ Nije potrebno izdavanje dokumenta za postojanje i valjanost ugovora
  - ▶ Prijevozni dokument:
    - ▶ Teretni list (roba)
    - ▶ Prtljažnica (prtljaga)
    - ▶ Putna karta (putnici)
      - ▶ Na ime (neprenosiva na drugu osobu bez pristanka prijevoznika)

DOKAZ o
sklopljenom
ugovoru i njegovom
sadržaju

Prijevozni dokumenti

▶ Teretni list (Air Waybill)

▶ Neprenosiv

▶ Nije vrijednosni papir kao teretnica (B/L)

▶ Prati robu

▶ Nepostojanje, neispravnost ne utječu na punovažnost ugovora o prijevozu stvari

▶ 3 primjerka: prijevoznik (1), roba (2), pošiljatelj (3)

▶ Prenosivi TL

▶ Uz izričiti dogovor stranaka

▶ Oznaka da se radi o prenosivom TL na svim primjercima

▶ Može se prodavati/zalagati roba tijekom prijevoza

▶ Elektronički TL

▶ Putna karta: E-karta, na ime

▶ Prtljažnica: Dokaz o tome da je prtljaga predana na prijevoz:

▶ Pravo potraživati prtljagu od prijevoznika

▶ Tražiti ju u ispravnom stanju

Odgovornost prijevoznika za štetu

- ▶ Izvanugovorna (civilni delikt):
  - ▶ Šteta koju zrakoplov u letu nanese osobama i stvarima na zemlji
- ▶ Ugovorna:
  - ▶ Ugovor o prijevozu robe
    - ▶ Gubitak, oštećenje i zakašnjenje robe
  - ▶ Ugovor o prijevozu putnika
    - ▶ Smrt, tjelesna povreda ili narušenje zdravlja
    - ▶ Zakašnjenje u dolasku
    - ▶ Naknada u slučaju otkaza leta (*cancelled flight*), uskraćenog ukrcanja (*denied boarding*) ili dužeg kašnjenja u polasku zrakoplova (*long delay*)
  - ▶ Ugovor o prijevozu prtljage
    - ▶ Ručna
      - ▶ oštećenje prtljage
    - ▶ Predana
      - ▶ Gubitak i oštećenje

Temelj odgovornosti za štetu

- ▶ **OBJEKTIVNA ODGOVORNOST** (odgovornost bez krivnje, kauzalna odgovornost)
  - ▶ Štetnik odgovara za štetu bez obzira na svoju krivnju u nastanku štete, tj. subjektivan odnos prema počinjenju djela
  - ▶ Razlozi za oslobođenje od odgovornosti (egzoneracijski razlozi): UVIJEK, nema apsolutne objektivne odgovornosti!
    - ▶ Taksativno navedeni zakonom (mali broj!)
- ▶ **SUBJEKTIVNA ODGOVORNOST** (odgovornost na temelju krivnje)
  - ▶ **Pretpostavljena krivnja**
    - ▶ Pretpostavlja se da je štetnik kriv za štetu, dok on (štetnik) ne dokaže da je postupao s dužnom pažnjom srednje sposobnog poduzetnika
  - ▶ **Dokazana krivnja**
    - ▶ Pretpostavlja se da je štetnik nevin, dok oštećenik ne dokaže krivnju štetnika (propust dužne pažnje srednje sposobnog poduzetnika)
- ▶ TEMELJ PRIJEVOZNOG PRAVA: **PRAVO NA OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI DO ODREĐENOG IZNOSA** (PRIJEVOZNIK NE ODGOVARA DO PUNOG IZNOSA NASTALE ŠTETE!)

Odgovornost za štetu na zemlji

- ▶ Zrakoplov: opasna stvar
  - ▶ Zakon o obveznim odnosima: opasna stvar ili djelatnost = objektivna (kauzalna) odgovornost
- ▶ Konvencija o unifikaciji nekih pravila o šteti koju prouzroče strani zrakoplovi trećim osobama na zemlji, Rim 1933
  - ▶ Revizije: Rim, 1952 i Montreal, 1978.
  - ▶ Temelj odgovornosti: **OBJEKTIVNA** odgovornost
- ▶ Razlozi oslobođenja od odgovornosti:
  - ▶ Radnja oštećenika ili osobe koja je radila po njegovom nalogu ili za njegov račun
  - ▶ Radnja treće osobe
  - ▶ Viša sila (izvanjski, nepredvidivi događaj, čije se posljedice nisu mogle predvidjeti)

Ograničenje odgovornosti za štetu po iznosu

- ▶ Smrt, tjelesna povreda i smrt osoba na zemlji:
  - ▶ 1131 SDR po osobi
- ▶ Šteta na stvarima na zemlji:
  - ▶ Do visine vrijednosti novog zrakoplova istog tipa
- ▶ Gubitak prava na ograničenje:
  - ▶ Namjera ili krajnja nepažnja prijevoznika/zakupnika
- ▶ Iznosi ograničenja: u Posebnim pravima vučenja (Special Drawing Right- SDR)
  - ▶ Ponderirana srednja vrijednost (dnevna) 5 valute država najvećih izvoznica u posljednjih 5 g. (\$,£,€,¥,RNB)
- ▶ Izračun www.hnb.hr ; www.imf.org

MONTREALSKA KONVENCIJA 1999

ODGOVORNOST PRIJEVOZNIKA ZA ŠTETU IZ UGOVORA O PRIJEVOZU

- PUTNIKA
- PRTLJAGE
- ROBE

Varšavski
sustav 1929
vs.
Montrealska
konvencija
1999

KRATKA POVIJEST

Montrealski (među-prijevoznički) sporazum 1966.

31

- ▶ SAD nezadovoljne niskim iznosima ograničenja odgovornosti iz Varšavske konvencije '29 – **prijetnja otkazom**
- ▶ ICAO 1966 – međunarodna konferencija
- ▶ Neuspjeh: novi protokol Varšave '29
- ▶ Uspjeh: među-prijevoznički sporazum unutar IATA-e
  - ▶ Primjena: [prijevoz u, iz, preko SAD](#) (opći uvjeti prijevoznika)
  - ▶ Smrt i tjelesna povreda putnika: \$ 75.000
  - ▶ Odricanje od prava na oslobođenje od odgovornosti (objektivna odgovornost)

IATA među-prijevoznički sporazum 1995.

- ▶ Kuala Lumpur 1995: IATA *Intercarrier Agreement on Passenger Liability*
- ▶ Primjena: globalno, na svim letovima avio-prijevoznika IATA-e koji prihvate sporazum
- ▶ **Objektivna odgovornost** do 100.000 SDR
- ▶ **Pretpostavljena krivnja** do punog iznosa nastale štete

= NEOGRANIČENA ODGOVORNOST

(uz uspješan dokaz), ostvarene težnje SAD

= **DVOSTUPANJSKI SUSTAV ODGOVORNOSTI**

Uredba EU 2027/97

- ▶ Odgovor EU na visok stupanja zaštite putničkih prava u SAD-u
- ▶ Neograničena odgovornost za smrt, tjelesnu povredu ili drugo oštećenje zdravlja putnika
- ▶ Objektivna odgovornost do 100.000 SDR
- ▶ Pretpostavljena krivnja: preko 100.000 SDR
- ▶ Razlog za oslobođenje od odgovornosti: potpuna/djelomična krivnja putnika u nastanku štete
- ▶ **Predujam-smrt: 15.000 SDR**
- ▶ **Obvezno osiguranje odgovornosti prijevoznika za štetu**

MONTREALSKA KONVENCIJA 1999.

34

- ▶ Konvencija o ujednačavanju nekih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu
- ▶ Na snazi od 4.11.2003, 111 država stranaka (HR)
- ▶ Multilateralni međunarodni ugovor
- ▶ Preuzeta rješenja koja već žive u praksi: olakšan postupak ratificiranja
- ▶ Na međunarodnoj razini izjednačena pravila koja su već zaživjela kroz IATA Intercarrier Agreement i EU acquis
- ▶ *Tacit approval procedure*: periodična izmjena iznosa ograničenja odgovornosti iz Konvencije (čl. 2.) !!!
  - ▶ Zadnja revizija: 2019 g (na snazi od 28.12.2019)!

Odgovornost prema Montrealskoj konvenciji '99

§5

- ▶ Tjelesne povrede i smrt putnika:
  - ▶ Dvostupanjski sustav odgovornosti
    - ▶ objektivna odgovornost: **do 128.821 SDR**
      - ▶ Razlog oslobođenja od odgovornosti: krivnja putnika
      - ▶ Obvezno osiguranje odgovornosti prijevoznika do tog iznosa!
    - ▶ pretpostavljena krivnja: neograničeno
      - ▶ Razlog oslobođenja od odgovornosti: dokaz pažljivog postupanja, nepažljivog/skrivljenog postupka 3. osobe
- ▶ Šteta rezultat nesreće u zrakoplovu ili tijekom ukrcaja/iskrcaja
- ▶ Predujam: 16.000 SDR (Uredba 889/02 !)
  - ▶ nije priznanje odgovornosti, uračunava se u naknadu štete

Montrealska konvencija '99 se primjenjuje ako se radi o:

- ▶ Međunarodnom prijevozu osoba, prtljage ili tereta zrakoplovom (naplatni/besplatni) gdje je
- ▶ Polazište i odredište, bez obzira na to postoji li prekid prijevoza ili prekrcaj, se nalaze bilo unutar teritorija dviju država stranaka ili unutar teritorija samo jedne države stranke ako prema ugovoru stranaka postoji jedno zaustavno mjesto unutar teritorija druge države, čak i ako ta država nije država stranka.

Uredba EC 889/02

- ▶ Odgovornost zračnog prijevoznika za tjelesne povrede /smrt putnika na području EU
- ▶ Daljnji razvoj prava putnika /zaštite potrošača u zračnom prijevozu
- ▶ **RECEPCIJA RJEŠENJA MONTREALSKE KONVENCIJE 1999. i nadgradnja**
- ▶ Od Uredbe 2027/97 uređenje prava putnika je preuzeta nadležnost EU – korak dalje
- ▶ Sve države članice EU stranke su Montrealske konvencije
  - ▶ UOČITE i RAZMISLITE:
  - ▶ Kada je donesena Uredba 889/02?
  - ▶ Kada je stupila na snagu MC 1999?
  - ▶ Odnos pravne stečevine EU i preuzetih obveza država članica iz međunarodnih ugovora prema međunarodnom pravu?
  - ▶ Područje primjene Uredbe EC 889/02 i MC 1999?

Odgovornost za gubitak/oštećenje predane prtljage

- ▶ Objektivna odgovornost za štetu
- ▶ Oslobođenje od odgovornosti
  - ▶ Vlastita mana ili unutrašnje svojstvo predane prtljage
- ▶ Period odgovornosti: dok je prtljaga „u vlasti” prijevoznika
- ▶ Ograničenje odgovornosti: 1.288 SDR (od 2019!)
- ▶ PROBLEM:
  - ▶ Postupak naknade štete
  - ▶ Treba DOKAZATI štetu u određenom iznosu, kako bi se primijenio iznos ograničenja
  - ▶ KAKO??

- ▶ Temelj odgovornosti:
  - ▶ Objektivna odgovornost
- ▶ Oslobodjenje od odgovornosti
  - ▶ Mana robe
  - ▶ Loša ambalaža (ako pakiranje nije vršio prijevoznik ili njegovi zaposlenici)
  - ▶ Rat ili građanski nemiri
  - ▶ Djelovanje javne vlasti vezano uz ulazak, izlazak ili tranzit robe kroz državu
- ▶ Ograničenje odgovornosti
  - ▶ **22 SDR/kg** (cca 200 kn/kg)

Šteta zbog kašnjenja (u dolasku)

- ▶ Prijevoznik odgovara za štetu koju je putnik pretrpio kašnjenjem prijevoza u odnosu na red letenja na mjesto ODREDIŠTA
- ▶ Postupak naknade štete: putnik mora DOKAZATI štetu
- ▶ Ograničenje: **5.346 SDR (od 2019)**

Prava putnika temeljem Uredbe 261/2004

41

- ▶ Kao dio *acquis*-a primjenjuje se na EU+ECAA
  - ▶ Direktna primjena u HR
- ▶ Uskraćen ukrcaj (*denied boarding*)
- ▶ Otkazan let (*cancelled flight*)
- ▶ Duže kašnjenje leta (*delay*)

Uskraćeni ukrcaj (*denied boarding*)

- ▶ Naknada 250-600 € (dužina leta, da li je unutar ili izvan ECAA)
- ▶ Povrat novca za kartu ili preusmjerenje
- ▶ Pravo na skrb
  - ▶ besplatnih obroka i napitaka u razumnom odnosu s vremenom čekanja na let;
  - ▶ smještaja u hotelu u slučaju potrebe za noćenjem/ima, ili kada je potreban ostanak duži od onoga koji je putnik planirao;
  - ▶ prijevoza od zračne luke do hotela i obratno;
  - ▶ dva besplatna telefonska poziva, telefaks poruke ili e-maila;
  - ▶ posebnog vođenja računa o potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću, njihove pratnje, te djece bez pratnje
- ▶ Gubitak ovih prava: **izvanredne okolnosti**

Otkaz leta (cancelled flight)

- ▶ Naknada 250-600 €
- ▶ Povrat novca za kartu/preusmjeravanje
- ▶ Skrb
  - ▶ Isto kao kod otkaza leta
- ▶ Nema prava: izvanredne okolnosti

Duže kašnjenje leta (u polasku; long delay)

- ▶ Povrat novca za kartu ako je kašnjenje preko 5h
- ▶ Pravo na skrb
  - ▶ Manje nego kod otkaza leta i uskraćenog ukrcaja

Problemi u primjeni i praksa ECJ

- ▶ Što je izvanredan događaj?
  - ▶ Tehnički kvar zrakoplova?
- ▶ Gdje je granica dužeg kašnjenja i otkazanog leta?
  - ▶ Let kasni 22 sata?
- ▶ Connecting flights: primjena Uredbe: zaustavno mjesto ili finalna destinacija?
- ▶ Odgovor: praksa ECJ
  - ▶ *Wallentin-Hermann v. Alitalia*;
  - ▶ *Sturgeon v. Condor Flugdienst GmbH*;
  - ▶ *Stefan Böck und Cornelia Lepuschitz v. Air France SA itd.*

46

